

ПО ПОВОД КАНОНИЗАЦИЈАТА НА
ОТЕЦ ГАВРИЛ СВЕТОГОРЕЦ,
ЕПИСКОП ВЕЛИЧКИ

УДК 271.2 – 726. 2 – 364 929 / Гаврил Светогорец, св.

Маја АНГЕЛОВСКА-ПАНОВА

Институт за национална историја –
Скопје

ОД УМЕТНИК ДО СВЕТЕЦ: ДУХОВНАТА ЕПОПЕЈА НА ИСПОСНИКОТ

На 28 мај годинава, на денот на Воскресението на Светите Отци, св. Ахил Преспански и преподобен Пахомиј Велики, во црквата „Св. Никола“ во Штип беше извршено канонизирањето на отец Гаврил Светогорец, во црковните кругови, а и меѓу верниците познат по својата ревносна приврзаност кон православието, подвижник и духовен отец на многу христијански верници. По светата архиерејска литургија, поглаварот на МПЦ-ОА одржа беседа во која, пред сè, се осврна на животот и чудата на епископот велички, Гаврил Светогорец, кои, без сомнение, се длабоко вкоренети во колективната меморија на верниците од различни делови на Македонија.

Всушност, поширокиот интерес за оваа исклучително харизматична личност започнува уште во 2004 година, кога новинарот Кирил Манев за дневниот весник *Нова Македонија* го подготвува интервјуто под наслов „Кој е епископот Велички Гаврил Светогорец? Од учител и скулптор до светец“. Подоцна, врз основа на податоците од интервјуто, на личноста и делото на Гаврил Светогорец во посебно поглавје ќе се осврне и Тихомир Јанчовски во рамките на монографијата *Монаштвото во Македонија 1944 – 2007*, публикувана во 2010 година. Со одлуката на Светиот архиерејски синод на МПЦ да се канонизира за светец, популарноста на отец Гаврил евидентно се

интензивира, па така за него ќе пишуваат голем број интернет-портали, а во продукција на телевизијата „Канал 5“ ќе биде снимена и емисија за него.

Гаврил Светогорец, со световно име Мијалчо Парнациев, е роден на 10 март 1926 година во Штип. По завршувањето на средното образование заминал во Белград, каде што во 1955 година дипломирал на ликовната академија на секторот за вајарство. Веднаш по дипломирањето се вратил во родниот Штип, каде што бил ангажиран како професор по историја на уметност и по уметност во штипската гимназија. Независно од педагошката дејност, тој му останал доследен на вајарството, што резултира со создавање повеќе скулптури, од кои, за жал, денес повеќето се исчезнати.

Соочен со состојба на евидентно отсуство на монашки живот во Македонија, особено поради доминантното влијание на атеистичките тенденции, Мијалче Парнациев во 1963 година решил да го напушти световниот живот и да замине за Света Гора со цел таму да го реализира својот монашки подвиг. Се раскажува дека кога стигнал, отишол на брегот на Белото Море за да се измие. Тогаш пред него се појавила жена која мило го погледнала, а за која тој претпоставил дека е Богородица, особено поради тоа што бил убеден дека токму таа го бодри во духовниот подвиг.

На Света Гора останал цели 11 години, подвижувајќи се речиси во сите манастири, за на крајот својот монашки потстриг, името Гаврил и јеромонашкиот чин да ги добие во манастирот „Св. Апостол Павле“. Но и покрај тоа, фактот што потекнувал од Македонија му оневозможил да добие дозвола за постојан престој, како од релевантните субјекти од Карееа, главниот град на Света Гора, така и од световната власт во Атина.

Во врска со тоа, епископот Гаврил во својата книга *Света Гора* констатира: „Преголемата слобода е во состојба да го направи она што не може ни ропството. Оваа Света Земја сè повеќе го губи елементот кој ја издвоил како вистинска христијанска земја, единствена во светот, а тоа е меѓународноста. На оваа земја национализмот не ѝ прилега (...).“

Сето тоа придонело да ја напушти Света Гора и во 1974 година да се врати во Македонија, престојувајќи во повеќе манастири, и тоа во „Св. Богородица“ во селото Побожје, во „Успение на пресвета Богородица“ на Матка, во Марковиот манастир „Св. Димитриј“, за на крајот во својство на игумен трајно да се насели во Лесновскиот манастир, каде што останал до

крајот на својот живот. Со сета своја енергија и духовно-морален интегритет се посветил на обновување на конаците, на воспоставување на божествената литургија, на преводи на црковни содржини, но и на создавање автентични дела со религиозен карактер.

Делата: *Света Гора – Небесна Земја, Пред најголемиот јубилеј на човекот, 2000-годишнина на Христијанството е на прагот, Правила и одредби на Православната Црква за постот и Отец Херувим*, се само дел од книжевно-творечкиот опус на отец Гаврил Светогорец. Тој е меѓу првите кој се стекнал со диплома од Теолошкиот факултет во Скопје.

За него се говори дека бил аскет во вистинската смисла на зборот, се воздржувал од храна, спиеал на рогозина, постојано се молел и со својот личен пример се трудел да биде образец за другите монаси. Копнеејќи по идеалот за *vita apostolica*, тој честопати престојувал во пештерите испосници, кои се наоѓале во непосредна близина на Лесновскиот манастир.

Всушност, како што се вели во неговото житие, „тој имал богољубива навика, со една просфора по цела недела да се подвизува надвор од манастирот, во тивката шума, со молитвен плач да се моли за сите луѓе“.

За своите заложби за обновување на Лесновскиот манастир и, воопшто, за ревитализирање на монашкиот живот, во 1981 година се здобил со чинот архимандрит, а на 28 август 1989 година бил хиеротонисан за епископ велички. Во неговата визија биле уште и создавањето монашка школа и обновувањето на манастирот „Св. Спиридон“, нешта кои, за жал, поради ангажманот околу Лесновскиот манастир не успеал да ги реализира. Но, инпонира фактот што амбицијата да го возобнови манастирот „Св. Спиридон“ денес е, сепак, реалност, а сестра Серафима е првата монахиња замонашена во мала схима.

Отец Гаврил Светогорец се упокоил на 12 јануари 1990 година. Според податоците од неговото Житие, тој ја предвидел сопствената смрт и самиот си отслужил 40 заупокоени литургии. Се упокоил мирно со светото Евангелие на градите и со бројаницата в рака. Непосредно пред смртта, ги собрал своите духовни чеда од Лесново и им рекол: „Чеда мои, до сега бев со вас, и сега веќе одам во горниот Ерусалим, и пак ќе бидам со вас и ќе ве чекам во Небесниот Ерусалим.“

На неговиот погреб присуствувале голем број свештени лица и верници од цела Македонија. По тој повод, поглаварот на МПЦ-ОА, г. г. Стефан, ќе напише: „Поради неговата пламена љубов кон Бога и ближните, како и поради неговата самопожртвувана сеоданост кон православието, Господ Бог ќе го насели во своите предели, за да се моли и тој за нас, своите грешни чеда, пред Божјиот Престол (...).“

За неговиот живот се врзуваат повеќе чуда, кои се имплементирани и во Житието.

„Едно дете, по име Ѓорѓи, од некое струмичко село, не можело да зборува и неговите родители честопати го носеле кај отец Гаврил да се моли за него. Еднаш, кога го однеле кај него за време на вечерната служба, тој го однел детето во храмот и му прочитал молитви. Наредниот ден отец Гаврил служел Света Литургија и за целото време се молел за детето. Откако тоа се причестило и откако завршила Литургијата, детето ги подигнало рацете нагоре и рекло: 'Мамо!' Сите присутни во храмот се израдувале и се зачудиле, и му оддале слава на Бога.“

За неговите натприродни способности сведочат и жителите на селото Лесново. Имено, долго време во селото немало дожд, па селаните отишле кај отец Гаврил да се помоли на Бога да им испрати дожд. „Дојдете, ајде сите да се молиме на Бога (...)“ и среде молитва, за чудо и радост на сите, започнало да врне дожд. Селаните започнале да му благодарат за молитвите, а отец Гаврил им се обратил скромно со зборовите: „Никогаш не си ги припишувајте чудата на себе... Не сум тоа јас... Манастирот е чудотворен и свет, а и тие што доаѓаат добиваат исцеление!“

Гробот на отец Гаврил Светогорец се наоѓа во дворот на Лесновскиот манастир, во непосредна близина на манастирската црква „Св. Архангел Михаил“. До него е и гробот на татко му Методиј, кој по смртта на сопругата се замонашил и го добил името Кирил. Фреските на отец Гаврил Светогорец се насликани во црквата „Преподобна Параскева“ во Велес, во манастирот „Св. Никола“ во селото Љубанци и во параклисот „Св. Никола“ во населбата Аеродром.

И не случајно Гаврил Светогорец во однос на аскетизмот и контемплацијата го споредуваат со Светите Отци, за кои императивна била

синтагмата на светиот апостол Павле, кој вели: „*Веќе не живеам јас, туку Христос живее во мене.*“